

LYFT FRAM FOLKBILDNINGEN UR TYSTNADEN

TEXT: HETTY ROTH FOTO: MATTIAS LUNDBLAD

- Traditionellt har folkbildningen en djupt demokratisk och humanistisk människosyn. Det är ett förhållningssätt som skulle kunna ha stor betydelse för samhällsutvecklingen.
- Problemet är att vi hörs för lite, säger folkbildaren Gösta Vestlund.

Det finns en trygghet i mötet med Gösta Vestlund. Känslan av att folkbildningens rötter når djupt ner i bildningsmyllan.

Han talar gärna och väl om folkbildningens betydelse. Med värme om folkbildningens traditionellt demokratiska och humanistiska människosyn.

Men mötet med Gösta Vestlund handlar inte främst om tradition och historia. Utan om en vägriktning som pekar mot framtiden. Erfarenheten är grogrunden för en skarpskuren framsyn. En klarsynhet som är karaktäristisk för Gösta Vestlunds tankevärld.

Individualism och solidaritet

Han talar om den moderna individualismen. Om hur den internationella forskningen sedan 1980-talet visat att ekonomisk och social trygghet under kulturell utveckling förändrar människor på ett alldeles bestämt sätt.

– Vi blir mer individuellt inriktade, mer toleranta, och samtidigt mer kritiska mot olika typer av ledarskap och mer självständiga i förhållande till olika ideologier och religioner. Vi får alltså större självkänsla och försöker navigera i verkligheten utifrån vår egen erfarenhet.

– Men i samma mån som insikten om fria val utvecklas så utvecklas också en insikt om att man måste se till att andra människor har samma möjligheter som man själv.

Individualismen idag är en form av humanism som förutsätter hänsyn till andra människor.

– Den är inte ett försök att hävda sig själv så mycket som möjligt utan ett försök att få mer respekt och stöd av andra människor. Den är socialt betingad och egentligen en protest mot att vår solidaritet har stora brister, säger han.

Humanistisk människosyn

Därför ligger den moderna individualismens förhållningssätt också i linje med folkbildningens humanistiska människosyn, är en av Gösta Vestlunds slutsatser. En tanke som

kan fungera som ledstjärna i den fortsatta utveckling av folkbildningen.

Han hänvisar till en undersökning av 1300 folkhögskolelärare om deras syn på sitt arbete i folkhögskolan.

Det viktigaste för dem visade sig vara mötet mellan läraren och den studerande. Respekten för människors individuella drag och att lyssna på vad andra har att säga. Att leva sig in i hur en annan människa tänker.

Det handlar alltså om att fördela möjligheterna till påverkan. En demokratisk akt där man stimulerar de studerande att gå vidare.

Samma förhållningssätt finns tydligt i de undersökningar som har gjorts om hur studiecirkelarna fungerar. Och detta är en resurs som behöver lyftas fram. Vi måste tydligare tala om vad vi står för.

– Folkbildningens humanistiska respekt för människor kan vara riktningssätt för många grupper i samhället, menar Gösta Vestlund. Vår stora brist idag är vår egen tystnad. Att vi inte för ut vårt förhållningssätt på ett bra sätt.

Bristande kommunikation

Folkbildningen är en av de mest omfattande studieformerna vi har i landet. Men den är samtidigt den som är minst känd. Och varför är det så? Kanske för att vi saknar människor inom folkbildning som kan göra sig hörda?

Faktum är att medierna har dålig kunskap om folkbildningens innebörd. Politikerna likaså.

– Medierna har uppfattningen att studieförbunden är lite konservativa medan folkhögskolorna har ett slags romantiskt skimmer över sig. Men en realistisk bild av vad folkbildningen är försällan fram.

– Det här är viktigt, säger Gösta Vestlund. För att om vi inte själva visar upp våra studieförbund, folkhögskolor och folkbibliotek så riskerar vi att förlora politisk kraft. Och då minskar också stödet i riksdag och kommuner med förödande konsekvenser. Vi vet ju redan nu att det finns kommuner som inte ger en krona till folkbildningen.

Kanske behövs det ett ideologiskt lyft inom folkbildningen. En återerövring av ideal om man så vill.

– Folkbildningens uppgift för framtiden är vad den alltid har varit – att demokratisera demokratin, säger Gösta Vestlund. Demokratin som förhållningssätt och livsstil. ■

En folkbildare

GÖSTA VESTLUND är hedersdoktor vid Linköpings universitet. Under 1940- och 50-talen var han verksam som folkhögskolelärare och rektor bland annat på Brunnsviks Folkhögskola. Sedan arbetade han på Skolöverstyrelsen som folkhögskoleinspektör och undervisningsråd.

Han har bland annat givit ut böckerna Hur vår dar vi vår demokrati? (1981) och Folkuppfostran, folkupplysning, folkbildning: Det svenska folkets bildningshistoria – en översikt (1996).

Tre råd:

- **TA KONTAKT** med de politiskt inflytelserika lokalt, regionalt och på riksnivå. Ge dem bra information och bjud in dem att delta i olika evenemang. Erbjud dem att delta i undersökningar och projekt.
- **SKAFFA** personliga kontakter med media.
- **STIMULERA** folkbildare att utveckla sitt skrivande så att de vågar skriva artiklar och göra andra medieproduktioner.